

उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील
अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयांतील प्राचार्य,
शिक्षक व शिक्षकेतर पदभरतीबाबत.....

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक: न्यायाप्र-२०२३/प्र.क्र.१४७/म.शि.५,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- १८ ऑक्टोबर, २०२३

वाचा:-

१. शासन निर्णय उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग क्रमांक एनजीसी-२२९९(४७९५)/विशि-४ दि. २६ ऑगस्ट, १९९९.
२. मा. उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे दिनांक ०७ ऑक्टोबर, २०२१ चा निर्णय.
३. उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:-संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र.९४/१९/विशि-१, दिनांक ११ एप्रिल, २०२२
४. उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, पत्र क्रमांक: संकीर्ण-२२०५/प्र.क्र.१८/विशि-१ दिनांक २४ जून, २०२२.
५. वित्त विभाग पत्र क्रमांक : पदनि-२०२३/प्र.क्र.३७/आपुक दिनांक ०१ ऑगस्ट, २०२३(इतिवृत्त)
६. उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे पत्र क्रमांक उशिसं/पदभ/२०२३/मंगळवेढा/मवि-१ दिनांक २५ सप्टेंबर, २०२३.

प्रस्तावना:-

राज्यातील सर्व विभागांमध्ये समतोल शैक्षणिक विकास व्हावा असे शासनाचे सर्वसाधारण धोरण आहे. मात्र, काही तांत्रिक कारणास्तव संलग्निकरण काढून घेतल्यामुळे शिक्षण प्रसारक मंडळ, मंगळवेढा, जि. सोलापूर संचलित दलित मित्र कदम गुरुजी विज्ञान महाविद्यालय, मंगळवेढा, जि. सोलापूर यांनी मा. उच्च न्यायालय, मुंबई येथे याचिका क्रमांक ४४८७/२०२१ दाखल केली होती. सदर याचिकेमध्ये दिनांक ०७.१०.२०२१ रोजीच्या सुनावणीमध्ये मा. न्यायालयाने खालीलप्रमाणे निर्णय दिला आहे:-

“१२(i) - The impugned orders dated २५th September २००८ and ११th June २०१० annexed at Exhibits ‘G’ and ‘J’ respectively are quashed set aside.

(ii) The petitioner would be at liberty to make a application for renewal of affiliation initially granted to the petitioner to the university under the provisions of Maharashtra Public Universities Acts, २०१६.

(iii) If any such application made by the petitioner, the same would be considered by the university in accordance with the provisions of Maharashtra Public Universities act, २०१६ and in accordance with the law.

(iv) Upon the petitioner complying with the conditions set out therein, the university shall grant renewal of affiliation within eight weeks from the of receipt of such application for renewal of affiliation.

(v) The petitioner is directed to withdraw all civil and criminal proceedings in compliance with the undertaking rendered before this Court within four weeks from today before the appropriate Court and shall inform the date of the said withdrawal.

(vi) It is made clear that if the petitioner is granted renewal of affiliation by the respondent no.१ university, all benefits and entitlement of the petitioner which would be available to the petitioner shall be restored including the payment of grant-in-aid from the of renewal of affiliation.

(vii) Writ Petition No.१८२८ of २०११ is allowed in aforesaid terms, Rule is made accordingly.

(viii) In view of order passed in Writ Petition No १८२८ of २०११, Writ Petition No.४४८७ of २०२१ does not survive and is accordingly disposed of.”

उक्त न्यायनिर्णयास अनुसरून पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर यांनी संलग्निकरण दिलेले आहे. त्याआधारे दिनांक ०१.१०.२०२२ ची विद्यार्थीसंख्या विचारात घेऊन, विभागीय शिक्षण सहसंचालक, उच्च शिक्षण, सोलापूर विभाग, सोलापूर यांना प्राचार्य, शिक्षक व शिक्षकेतर पदांची अनुज्ञेयता तपासून दिलेली आहे. त्यास अनुसरून विभागीय सहसंचालक, सोलापूर यांनी सादर केलेला प्रस्ताव वित्त विभागाच्या उपसमितीसमोर सादर केला असता, ३५ शिक्षकीय व ५ शिक्षकेतर पदे निर्माण करण्यास व १३ मनुष्यबळाच्या सेवा बाह्य यंत्रणेद्वारे घेण्यास उच्च स्तरीय सचिव समितीने मान्यता दिलेली आहे. सदर पदांच्या निर्मितीस मान्यता व मंजूर पदांच्या पदभरतीस नाहरकत प्रमाणपत्र देण्यासाठीची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

उच्च शिक्षण हे शैक्षणिक व सामाजिकदृष्ट्या अत्यंत गरजेची बाब असल्यामुळे उच्च स्तरीय सचिव समितीने दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील शिक्षण प्रसारक मंडळ, मंगळवेढा, जि. सोलापूर संचलित दलित मित्र कदम गुरुजी विज्ञान महाविद्यालय, मंगळवेढा, जि. सोलापूर या महाविद्यालयातील खालील पदांच्या पदनिर्मितीस शासन मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे:-

शिक्षकीय पदे

अ.क्र.	विषय	दिनांक ०१.१०.२०२२ च्या विद्यार्थीसंख्येच्या आधारे अनुज्ञेय पदे
१.	भौतिकशास्त्र	०२
२.	रसायनशास्त्र	०१
३.	वनस्पतीशास्त्र	०३
४.	प्राणीशास्त्र	०३
५.	गणित	०१
६.	इंग्रजी	०३
७.	मराठी	०२
८.	हिंदी	०२
९.	इतिहास	०१
१०.	अर्थशास्त्र	०१
११.	भूगोल	०५
१२.	शारिरीक शिक्षण संचालक	०१
१३.	ग्रंथपाल	०१
१४.	प्राचार्य	०१
एकूण		३५

शासनाच्या दिनांक ०६.८.१९९९ च्या निकषान्वये अनुज्ञेय शिक्षकेतर पदांचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे:-

शिक्षकेतर पदे

अ.क्र.	विषय	दिनांक ०१.१०.२०२२ च्या विद्यार्थीसंख्येच्या आधारे अनुज्ञेय पदे
१.	अधिक्षक	०१
२.	मुख्य लिपिक	०१
३.	वरिष्ठ लिपिक	०१
४.	कनिष्ठ लिपिक	०२

बाह्ययंत्रणेद्वारे भरावयाची पदे

१.	शिपाई	०२
२.	ग्रंथलय परिचर	०२
३.	प्रयोगशाळा सहाय्यक	०२
४.	प्रयोगशाळा परिचर	०७
एकूण		१३

उपरोक्त पदांच्या पदभरतीस खालील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून नाहरकत प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात येत आहे:-

- अ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदभरतीसाठी पदे अनुज्ञेय करताना विभागाच्या दिनांक ०५.१.२०१८ व दिनांक २८.०१.२०१९ रोजीच्या शासन निर्णयातील तरतुदींचे पालन करणे आवश्यक आहे. सदरहू रिक्त पदावरच पदभरती करण्याची खातरजमा संबंधीत विभागीय सहसंचालक यांनी करावी. सदरहू नियुक्त्यांमध्ये कोणत्याही प्रकारची अनियमितता झाल्यास, संबंधीत विभागीय सहसंचालक हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- आ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या संवर्गातील पदभरतीसाठी मागासवर्गीय कक्षाकडून आरक्षण निश्चित करून घेतलेल्या पदांची बिंदुनामावलीनुसारच पदे भरण्यात यावीत. प्रवर्गनिहाय सामाजिक आरक्षण, सामाजिक आरक्षणाव्यतिरिक्त आर्थिक दुर्बल घटक आरक्षण व समांतर आरक्षण (महिला, खेळाडू व अपंग इ.) तपासूनच पदभरती करण्यात यावी. अनुशेषाचा पदे प्राधान्याने भरण्यात यावीत.
- इ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदभरतीसाठी महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ अधिनियम, २०१६ मधील विहित तरतुदीनुसार भरती प्रक्रीयेमध्ये शासन व विद्यापीठ प्रतिनिधी उपस्थित नसल्यास, सदरची भरती प्रक्रीया अवैध समजण्यात यावी. तथापि, सदरच्या विहित प्रक्रीयेस बगल देऊन संस्थेने / महाविद्यालयाने नियुक्ती आदेश दिल्यास आणि त्यास संबंधित विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ यांनी मान्यता दिल्यास, संबंधीत विभागीय सहसंचालक हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- ई) शिक्षकीय पदे भरतांना उच्च व तंत्रशिक्षण विभागाचा ७ व्या वेतन आयोगाचा शासन निर्णय क्रमांक Misc-२०१८/CR- ५६/१८ / UNI-१, दिनांक ०८.३.२०१९ तसेच शुद्धीपत्रक क्रमांक Misc-२०१८/CR-५६/१८/ UNI -१, दिनांक १०.५.२०१९ मधील विहित तरतुदी तसेच त्यामध्ये

वेळोवेळी करण्यात आलेल्या सुधारणा आणि शिक्षकेतर पदांच्यासंदर्भात शासनाच्या दिनांक २६.८.१९९९ मधील विहीत तरतुदी विचारात घेऊनच पदांसाठी आवश्यक असलेली शैक्षणिक अर्हता/पात्रता तसेच महाराष्ट्र सार्वजनिक विद्यापीठ कायदा, २०१६ मधील विहीत तरतुदी आणि शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

- उ) सदर पदांची नियुक्ती करताना प्रचलित विद्यापीठ कायदानुसार शासन निर्णयान्वये गठीत करण्यात आलेल्या विहीत निवड समितीमार्फतच निवड करण्यात यावी. विहीत कार्यपद्धतीचा अवलंब न करता भरलेले पद रद्द करण्यात येईल व नियुक्तीच्यासंदर्भात भविष्यात न्यायालयीन प्रकरण उद्भवल्यास त्याची सर्वस्वी जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक यांची राहिल.
- ऊ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदांच्या निवड प्रक्रियेसाठी प्रचलित नियमातील/परिनियमातील तरतुदींचा विचार करून उमेदवारांची पात्रता निश्चित करण्याची जबाबदारी संबंधित संस्थेची राहिल. तसेच प्रचलित नियमास बगल देऊन नियुक्ती देण्यात आल्यास, संबंधित विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ/प्राचार्य/व्यवस्थापन हे सर्वस्वी जबाबदार राहतील.
- ऋ) सदरहू भरती प्रक्रियेसाठी शैक्षणिक संस्था अध्यापक सेवर्गातील आरक्षण अधिनियम २०२१ मधील तरतुदी लागू राहतील.
- ल) अल्पसंख्यांक दर्जा प्राप्त असलेल्या महाविद्यालयास नवीन आरक्षण धोरण लागू नसल्याने, आरक्षण धोरणाच्या अटी व शर्ती त्यांना लागू होणार नाही.
- ॐ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या सवर्गातील पदावर कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्यांची प्रतिनियुक्तीने इतरत्र पदस्थापना करण्यात आली असल्यास, सदर रिक्त पदावर कोणत्याही परिस्थितीत नवीन नियुक्ती करण्यात येणार नाही. अशा प्रकारच्या पदांचा समावेश पदभरतीच्या प्रस्तावात करण्यात आल्यास, त्याची सर्वस्वी जबाबदारी ही प्राचार्य व संस्थेची राहिल.
- ऐ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदावर कार्यरत असलेल्या कर्मचाऱ्याने धारणाधिकार ठेवला असल्यास, सदर रिक्त पदावर कोणत्याही परिस्थितीत धारणाधिकार संपुष्टात येईपर्यंत नवीन नियुक्ती करण्यात येणार नाही आणि अशा प्रकारच्या नियुक्त्या केल्यास प्राचार्य व संस्था सर्वस्वी जबाबदार राहिल.
- ए) शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदे भरताना महाराष्ट्र शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या अर्हता, अनुभव, व्यावसायिक पात्रता यांचे तंतोतंत पालन करून, सदरची पदभरती करण्यात यावी. याबाबतीत अनियमितता झाल्यास, त्याला सर्वस्वी विभागीय सहसंचालक/विद्यापीठ/प्राचार्य/संस्थेचे व्यवस्थापन जबाबदार राहतील.
- ऐ) अनुज्ञेय शिक्षकीय व शिक्षकेतर पदे निश्चित करण्यासाठी मंजूर तुकडी, तुकडीची विद्यार्थी क्षमता व आवश्यक ते सर्व निकष व नियमांचे अनुपालन करून पदे अनुज्ञेय केल्याबाबतची खातरजमा करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक (उच्च शिक्षण) यांची राहिल.
- ऑ) शिक्षकीय व शिक्षकेतर या संवर्गातील अतिरिक्त पदांचे समायोजन केले असल्याची पुनःश्च खातरजमा करण्याची जबाबदारी संबंधित विभागीय सहसंचालक (उच्च शिक्षण) यांची राहिल.
- ओ) ना-हरकत प्रमाणपत्र मिळाल्याच्या दिनांकापासून पद भरण्याची कार्यवाही सहा महिन्यांच्या आत पूर्ण करण्यात यावी. सहा महिन्यांनंतर सदरचे ना-हरकत प्रमाणपत्र आपोआप रद्द समजण्यात येईल.
- ओ) बाह्य यंत्रणेद्वारे सेवा घेताना वित्त विभागाच्या दिनांक २७.०४.२०२२ च्या शासन निर्णयातील तरतुदींचे पालन होईल याची दक्षता संस्था व सहसंचालक, (उच्च शिक्षण) यांनी घ्यावी.

औ) सदर शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून एक वर्षामध्ये NAAC चे मुल्यांकन करून घेण्यात यावे. NAAC मुल्यांकन आदेशाच्या दिनांकापासून एक वर्षात न झाल्यास अनुदान थांबविण्यात येईल. याबाबत शासनास अवगत करण्याची जबाबदारी सहसंचालक (उच्च शिक्षण) यांची राहिल.

सदरचा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.२९६/आपूक, दिनांक ०५.६.२०२३ अन्वये प्राप्त झालेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात असा असून, त्याचा संकेतांक क्रमांक २०२३१०१८१२१५४१११०८ असा आहे. सदरहू शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(अशोक मांडे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
६. कुलगुरु, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर.
७. संचालक, उच्च शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
८. विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, सोलापूर विभाग, सोलापूर.
९. महालेखापाल, (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र- १/२, मुंबई/नागपूर.
१०. जिल्हा कोषागार अधिकारी, सोलापूर.
११. कक्ष अधिकारी (मशि-४) व (मशि-३), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१२. अध्यक्ष/सचिव, शिक्षण प्रसारक मंडळ, मंगळवेढा, जि. सोलापूर संचलित दलित मित्र कदम गुरुजी विज्ञान महाविद्यालय, मंगळवेढा, जि. सोलापूर.
१३. निवडनस्ती/म. शि. ५ कार्यासन.